

**Арча район Советы
КАРАРЫ**

« 16 » август 2016 ел

№ 70

**Арча муниципаль районының Ижтимагый советы турындагы
Нигезләмәне раслау турында**

РФ Президентының 2012 елның 7 маендагы 597 номерлы “Дәүләт социаль сәясәтен гамәлгә ашыру чаралары турында” Указы, 2014 елның 21 июлендәге 256-ФЗ номерлы “Мәдәният, социаль хезмәт күрсәтү, сәламәтлек һәм мәгарифне саклау өлкәсендә оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү сыйфатын бәйсез бәяләү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында” 256-ФЗ номерлы Федераль закон, ТР Министрлар Кабинетының “Аерым оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыру турында” 2013 елның 24 октябрдәге 793 номерлы карары нигезендә Арча район Советы карар бирде:

1. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының Ижтимагый советы турындагы Нигезләмәне расларга (1 нче кушымта).

2. Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Ижтимагый советы составын расларга (2 нче кушымта).

3. «Арча муниципаль районының Ижтимагый советы турында нигезләмәне раслау хакында» Арча муниципаль районы Советының 2014 елның 06 маендагы 274 номерлы карарын үз көчен югалткан дип танырга.

4. Әлеге карарны Татарстан Республикасы рәсми хокукый мәгълүмат порталында (pravo.tatarstan.ru) һәм Арча муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру юлы белән бастырып чыгарырга.

Арча муниципаль районы башлыгы,
район Советы рәисе

И.Г. Нуриев

Татарстан Республикасы
Арча муниципаль районы Ижтимагый советы турында
НИГЕЗЛӘМӘ

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Арча муниципаль районының Ижтимагый советы (алга таба - Совет) муниципаль берәмлектә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә киң жәмәгатьчелекне жәлеп итү һәм дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, дәүләт һәм муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә күзәтүне гамәлгә ашыру максатында төзелгән даими эшләүче коллегияль киңәшмә (консультатив) орган булып тора, шулай ук алар чыгара торган актларны һәм кабул ителә торган карарларны ижтимагый тикшерү, анализлау һәм ижтимагый бәяләү максатларында.

1.2. Совет ижтимагый башлангычларда булдырылган даими эшләүче консультатив-киңәшмә орган булып тора.

1.3. Совет үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарына, Арча муниципаль районы Уставына, муниципаль хокукый актларга, әлеге Нигезләмәгә таяна.

1.4. Совет үз эшен ачык булу һәм ачыклык, ихтыярлылык, бәйсезлек, законлылык принципларына таянып, коллегияль, ирекле, эшлекле фикер алышу һәм мәсьәләләрне хәл итү нигезендә төзи.

1.5. Совет район жәмәгатьчелеге вәкилләре, ижтимагый оешмалар, берләшмәләр, профсоюзлар, халыкның ижтимагый үзешчән эшчәнлеге органнары, шулай ук район составына керүче муниципаль берәмлекләр депутатлары белән хезмәттәшлектә эшли.

1.6. Совет тарафыннан эшләнә торган карарлар рекомендация характерында.

1.7. Совет составы Арча муниципаль районы Советы карары белән раслана.

1.8. Совет эшчәнлеге массакүләм мәгълүмат чараларында яктырту өчен ачык.

Совет эшчәнлеген мәгълүмати тәэмин итү һәм карала торган мәсьәләләргә жәмәгатьчелекнең киң даирәсенә керү, шулай ук Советның эш нәтижеләре өчен Арча муниципаль районының рәсми сайтында Арча муниципаль район төзелә һәм Совет битендә хуплана.

2. Советның төп функцияләре, максатлары һәм бурычлары

2.1. Советның максатлары:

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен гамәлгә ашыруны һәм яклауны тәмин итү;

- жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар карарлар кабул иткәндә гражданнарның, ижтимагый фикерен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның тәкъдимнәрен һәм тәкъдимнәрен исәпкә алуны тәмин итү;

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау максатларында федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә ижтимагый баяләү;

- Арча муниципаль районы территориясендә муниципаль учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган дәүләт (муниципаль) хезмәт күрсәтүләрен сыйфатына жәмәгать контролен көчәйтү, тиешле өлкәдә ачыклык, законлылык һәм профессиональлек принциптарын үстерү.

2.2. Советның төп бурычлары түбәндәгеләр:

- гражданлык хокук белемен булдыру һәм үстерү;

- гражданнарның дәүләт эшчәнлегенә ышанычы дәрәжәсен күтәрү, шулай ук дәүләтнең граждан жәмгыяте институтлары белән тыгыз хезмәттәшлеген тәмин итү;

- социаль конфликтларны кисәтүгә һәм хәл итүгә ярдәм итү;

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга юнәлдерелгән гражданнар инициативаларын гамәлгә ашыру;

- жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә ачыклығын һәм ачыклығын тәмин итү;

- жәмгыятегә коррупция тәртибенә карата түземсезлек булдыру;

- федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, дәүләт һәм муниципаль оешмалар, башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә нәтижелелеген арттыру;

- Арча муниципаль районында ижтимагый үзидарә институтларын үстерүгә ярдәм итү;

- жирле үзидарә органнарының, ижтимагый һәм башка оешмаларның үзара хезмәттәшлеге өчен ачык мәгълүмати киңлек булдыруга ярдәм итү.

федераль башкарма хакимият органнары, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеген ижтимагый бәяләүдә ижтимагый берләшмәләрнең, хокук саклау, дини һәм башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен исәпкә алуга ярдәм итү;

- шәхеснең һәм жәмгыятьнең куркынычсызлыгын тәмин итү, граждан жәмгыятен оештыруның демократик принципларын яклау;

-федераль законнарда билгеләнгән очракларда актларга, актлар проектларына, хәл итү проектларына, документларга һәм башка материалларга карата киң ижтимагый әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча муниципаль норматив-хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу;

- муниципаль берәмлектә бердәм сәясәт үткәрүдә һәм муниципаль хокукый актларны гамәлгә ашыруда районның жирле үзидарә органнарына ярдәм итү;

-жирле үзидарә органнарының район халкы, ижтимагый берләшмәләр, сәяси партияләр, эшмәкәрләр һәм товар житештерүчеләр берләшмәләре, районның социаль-икътисадый үсеше бурычларын хәл итүдә коммерциягә карамаган оешмалар белән үзара хезмәттәшлеген тәмин итү;

- башкарма орган эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча жәмәгәтьчелекнең хәбәрдарлыгын арттыру;

- мэдәният, социаль хезмәт күрсәтү, сәламәтлекне һәм мәгарифне саклау өлкәсендәге оешмалар хезмәтләренең сыйфатына бәйсез бәя бирү.

2.3. Совет түбәндәге функцияләргә үти:

- жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләргә гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә жәмәгәть контролен гамәлгә ашыра;

-районны үстерү программалары проектларын, муниципаль хокукый актлар проектларын карый һәм жирле үзидарә органнарына тиешле тәкъдимнәр кертә;

-конференция, семинарлар, муниципаль берәмлекнең иң кискен проблемалары буенча киңәшмәләр оештыра һәм башка кызыксынган оешмалар белән берлектә үткәрә;

-кабул ителә торган карарларны нигезләү өчен законнарда билгеләнгән тәртиптә оешмалардан үз компетенциясе мәсьәләләргә буенча мәгълүмат соратып ала;

- жирле үзидарә органнарының халык белән үзара хезмәттәшлеген тәмин итә;

-халыкның ижтимагый фикерен өйрәнә;

- жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл иткәндә жирле үзидарә органнары тарафыннан күрелә торган чаралар турында халыкка мәгълүмат бирә;

- район халкына үз эшчәнлегенә турында хәбәр итә;

-Арча муниципаль районы халкына аларның Совет максатларына ирешүгә һәм бурычларын хәл итүгә юнәлдерелгән инициативаларын оештыру рәвешендә оештыруда практик ярдәм күрсәтә.

Совет, сыйфатны бэйсез баялүне гамәлгә ашырган очракта, үзене йөкләнгән бурычлар чикләрендә:

- сыйфатка бэйсез бая бирү үткәрелуче оешмаларның (учреждениеләрнең) исемлеген билгели;

- югарыда күрсәтелгән оешмалар (алга таба - оператор) тарафыннан хезмәтләр күрсәтү сыйфаты турында мәгълүматны жыюны, гомумиләштерүне һәм анализлауны гамәлгә ашыручы оешма өчен техник бирем эшләү өчен тәкъдимнәр формалаштыра, эшләр, хезмәтләр закупкалары турындагы документация проектларын, шулай ук оператор белән төзелә торган муниципаль контрактлар проектларын карауда катнаша;

- кирәк булганда оешмалар хезмәт күрсәтүләренең сыйфатын баяләү критерийларын билгели (федераль законнарда билгеләнгән гомуми критерийларга өстәмә рәвештә);

- ижтимагый фикерне ачыклау, гомумиләштерү һәм анализлау, социаль хезмәтләр күрсәтүче оешмаларның, шул исәптән социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар, һөнәри берлекләр һәм башка экспертлар тарафыннан төзелгән рейтингларын төзү эшен оештыра;

- оешмаларның сыйфатын бэйсез баяләү нәтижеләре һәм тиешле эшчәнлеген яхшырту турындагы тәкъдимнәрне башкарма органга жибәрә.

2.4. Советның максатлары һәм бурычлары, аның эш нәтижеләренә карап, шулай ук Россия Федерациясендә икътисадый, социаль һәм сәяси вазгыятьне исәпкә алып, үзгәрергә һәм тулыланырга мөмкин.

3. Совет составы, составы һәм формалаштыру тәртибе

3.1. Совет составы халыкның, депутатларның төрле социаль төркемнәре гражданны, шулай ук ижтимагый оешмалар вәкилләре арасыннан, алар белән килештереп төзелә.

Советның Арча муниципаль районы территориясендә яшәүче сайлау хокукына ия һәм ирекле һәм түләүсез нигездә консультатив-мәгълүмати ярдәм күрсәтергә әзер булган Россия Федерациясе гражданы әгъза булырга мөмкин.

3.2. Совет әгъзасы Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дәүләт вазыйфаларын, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дәүләт хезмәте вазыйфаларын биләүче затлар һәм муниципаль вазыйфаларны һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләүче затлар, шулай ук "Россия Федерациясе Ижтимагый палатасы турында" 2005 елның 4 апрелендәге 32-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Россия Федерациясе Ижтимагый палатасы әгъзалары була алмый торган башка затлар була алмый.

3.3. Совет әгъзаларының гомуми саны - 12 кешедән ким түгел, 30 кешедән артык түгел. Совет составына ижтимагый башлангычларда эшләүче рәис, рәис урынбасары һәм Совет әгъзалары (киңәшчеләр) керә.

3.4. Совет әгъзалары үз эшчәнлекләрен шәхсән үзләре гамәлгә ашыралар һәм үз вәкаләтләрен башка затларга тапшыра алмыйлар.

Совет составына коммерциячел булмаган оешмалар, гомумроссия, төбәкара, төбәк һәм жирле ижтимагый берләшмәләренең, спорт оешмаларының, территориаль ижтимагый үзидарәләренең (алга таба - оешмалар) вәкилләре, федераль законда билгеләнгән тәртиптә теркәлгән һәм Арча муниципаль районы территориясендә кимендә 1 ел эшчәнлек алып баручы оешмалар, шулай ук Совет эшендә катнашырга теләк белдергән гражданнар керә.

3.5. Гражданнар, оешмалар һәм гражданнар берләшмәләре Арча муниципаль районы башлыгына үзләренең вәкаләтле вәкилен Совет составына кертү теләге турында гариза жиберә.

Гаризага оешманың һәм гражданлык берләшмәләренең Советта эшләү өчен вәкаләтле вәкилен жиберү турында тиешле даими эшләрчә житәкче органы карарынан өземтә, оешманы теркәү турында таныклык күчәрмәсе, оешма уставының күчәрмәсе, оешманың вәкаләтле вәкиле паспортының резюме һәм күчәрмәсе кушып бирелә. Оешма документлары мөһер һәм оешма житәкчесенең имзасы белән таныклана.

3.6. Совет, әгәр аның составына әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән Совет әгъзалары санының кимендә 2/3 өлеше кергән булса, формалашкан дип санала.

3.7. Совет составы муниципаль берәмлекнең вәкилләкче органы карары белән Арча муниципаль районы раслана һәм массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиеш.

3.8. Совет әгъзаларының вәкаләтләре чоры сайланганнан соң 5 ел тәшкит итә.

3.9. Совет әгъзаларының вәкаләтләре чоры тәмамланырга ике ай кала Арча муниципаль районы башлыгы Советның яңа составын формалаштыру процедурасын башлап жиберә.

3.10. Совет әгъзасы вәкаләтләре түбәндәге очракларда туктатыла:

- Советның вәкаләтләре чоры тәмамлангач;
- Совет составынан чыгу турында шәхси гариза бирү;
- 6 айдан артык нигезле сәбәпсез Совет эшендә катнашмау;
- сәламәтлеге торышы буенча Совет эшендә катнашырга сәләтсез;
- судның гаепләү карары Советы әгъзасына карата чыгарылган закон көченә керүе;
- аны хокукый сәләтсез, хәбәрсез юкка чыккан дип тану яисә закон көченә кергән суд карары нигезендә вафат дип игълан итү;
- әлеге Нигезләмәнең 3.2 пункттында санап кителгән хәлләр барлыкка килгәндә.

Совет әгъзаларының вәкаләтләрен туктату Арча муниципаль районы Советы карары белән рәсмиләштерелә.

4. Совет эшен оештыру

4.1. Советның төп эш формасы булып уздырыла торган утырышлар тора.

4.2. Советның эш тәртибе әлеге Нигезләмә, шулай ук Совет утырышында расланган Регламент (алга таба - Совет Регламенты) белән билгеләнә.

4.3. Совет утырышлары кирәк саен үткәрелә, ләкин кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Беренче утырыш Совет составы расланганнан соң 30 көннән дә соңга калмыйча уздырыла.

4.4. Совет утырышының көн тәртибе Совет регламенты нигезендә төзелә.

4.5. Совет, әгәр утырышта Совет әгъзаларының кимендә 50%ы катнашса, көн тәртибе мәсьәләләре буенча карарлар кабул итәргә хокуклы.

4.6. Совет утырышларында дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, массакуләм мәгълүмат чаралары вәкилләре, депутатлар, шулай ук граждандар һәм оешмалар катнаша ала, утырышлар көн тәртибенә чыгарылган мәсьәләләргә караганда хокуклары, ирекләре һәм мәнфәгатьләре кагылган. Совет утырышында катнашу тәртибе Совет регламенты белән билгеләнә.

4.7. Совет карарлары ачык тавыш бирү, утырышта катнашучы Совет әгъзалары саныннан гади күпчелек тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

4.8. Совет карарлары беркетмә белән рәсмиләштерелә.

4.9. Совет карарлары бәяләмәләр, тәкъдимнәр һәм мөрәжәгатьләр рәвешендә кабул ителә һәм рекомендация характерында була.

4.10. Совет Арча муниципаль районы жирле үзидарә органнарының муниципаль норматив хокукый актлары проектларына экспертиза үткәргә хокуклы. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда актларга, актлар проектларына, карарларга, карарлар проектларына, документларга һәм башка материалларга карата ижтимагый экспертиза уздыру мәжбүри.

4.11. Экспертиза үткәргү өчен Совет түбәндәгеләргә хокуклы:

- экспертларны жәлеп итәргә;

- экспертизаны уздыру өчен кирәкле документлар һәм материаллар бирү турында районның жирле үзидарә органнарына запрослар жиберергә;

- Совет әгъзаларын районның экспертиза объекты булган муниципаль хокукый актлар проектларын әзерләүче жирле үзидарә органнары эшендә катнашу өчен жиберергә.

Муниципаль хокукый актлар проектларына экспертиза нәтижеләре буенча Совет бәяләмәләре Совет вәкилләре катнашында жирле үзидарәнен тиешле органнары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

5. Совет органнары

5.1. Совет әгъзалары үз составыннан Совет рәисен, рәис урынбасарын һәм Совет рәисеннән, рәис урынбасарыннан һәм Советның 3 әгъзасыннан торган Президиумын сайлыйлар. Президиум Советның даими эшләүче житәкче органы булып тора.

5.2. Совет эш юнәлешләре буенча йә Совет компетенциясенә керә торган аерым мәсьәләләргә хәл итү өчен комиссияләр һәм эш төркемнәре төзәргә хокуклы. Совет комиссияләре составына Совет әгъзалары керә. Советның эш төркемнәре составына Совет әгъзалары, ижтимагый берләшмәләр, коммерциягә карамаган башка оешмалар вәкилләре һәм Совет эшенә җәлеп ителгән башка граждандар керә.

5.3. Совет рәисе:

5.3.1. Совет һәм Совет Президиумы утырышларында рәислек итә;

5.3.2. Советны башка затлар, учреждениеләр, оешмалар, предприятиеләр белән үзара мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

5.3.3. Кызыксынучы затларга Совет кабул иткән карарлар турында хәбәр итә.

5.4. Совет Президиумы:

5.4.1. Совет эшенең еллык планнарын төзи;

5.4.2. Совет эшен оештыра һәм координацияли;

5.4.3. Совет утырышларын әзерләүне һәм уздыруны тәмин итә.

5.5. Совет Президиумы утырышы, әгәр анда Совет Президиумы әгъзаларының яртысыннан күбрәге катнашса, хокуклы дип санала.

5.6. Үз эшчәнлегә мәсьәләләре буенча Совет Президиум аша үз вәкаләтләре чикләрендә Арча муниципаль районы жирле үзидарә органнарыннан кирәкле мәгълүмати һәм аналитик материаллар соратып алырга хокуклы.

5.7. Ижтимагый совет эшчәнлеген техник һәм оештыру ягыннан тәмин итүне Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Советы аппараты тәмин итә.

6. Советның вәкаләтләре

6.1. Куелган бурычларны гамәлгә ашыру максатларында совет түбәндәгеләргә хокуклы:

6.1.1. “Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында” Федераль законда һәм башка федераль законнарда каралган рәвешләрдә жәмәгать контролен гамәлгә ашырырга;

6.1.2. жәмәгать контролен гамәлгә ашырганда үткәрелә торган чараларны инициаторлар, оештыручылар сыйфатында чыгыш ясарга, шулай ук уздырыла торган чараларда катнашырга;

6.1.3. Россия Федерациясе законнары нигезендә дәүләт хакимияте органнарыннан, жирле үзидарә органнарыннан, дәүләт һәм муниципаль оешмалардан, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләргә гамәлгә ашыручы башка органнардан һәм оешмалардан жәмәгать контролен гамәлгә ашыру өчен кирәкле мәгълүматны, дәүләт серен тәшкил итүче белешмәләрдән тыш, персонал белешмәләр һәм федераль законнар белән керү чикләнгән мәгълүматны соратып алырга;

6.1.4. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган очракларда һәм тәртиптә дәүләт хакимиятенә тиешле органнарына, жирле үзидарә органнарына, дәүләт һәм муниципаль оешмаларга, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарга һәм оешмаларга йөрергә;

6.1.5. Жәмәгать контролен гамәлгә ашыру нәтижәләре буенча йомгаклау документын эзерләргә һәм аны дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына, дәүләт һәм муниципаль оешмаларга, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарга һәм оешмаларга һәм массакуләм мәгълүмат чараларына жибәрергә;

6.1.6. Кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен бозу фактлары ачыкланган очракта, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокуклары һәм законлы мәнфәгатьләре ачыкланган очракта, жәмәгать контролен гамәлгә ашыру барышында алынган материалларны, Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, Россия Федерациясе Президенты каршындагы Бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә, бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, эшкуарлык хокукларын яклау, Россия Федерациясе субъектларында аз санлы төп халыклар хокуклары буенча һәм прокуратура органнарына жибәрергә;

6.1.7. федераль законнарда каралган очракларда ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның билгесез затларының хокукларын, хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга судка мөрәжәгать итәргә;

6.1.8 Арча муниципаль районы, учреждение, предприятие һәм оешма халкының инициативалары, шулай ук Арча муниципаль районында яшәүчеләрнең мәнфәгатьләренә кагылышлы муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышырга;

6.1.9 Арча муниципаль районының социаль-икътисадый үсеш программаларын эшләүдә катнашырга;

6.1.10.Россия Федерациясе законнарында каралган башка хокуклардан файдаланырга.

6.2. Совет:

6.2.1. Россия Федерациясенә жәмәгать контроле турындагы законнарын үтәргә;

6.2.2. Дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә бәйле федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәргә;

6.2.3. дәүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының, дәүләт һәм муниципаль оешмаларның, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарның һәм оешмаларның законлы эшчәнлегенә киргәләр булдырмау;

6.2.4. Жәмәгать контролен гамәлгә ашыру барышында алынган мәгълүматның конфиденциальлеген, әгәр аны тарату федераль законнар белән чикләнгән булса;

6.2.5. «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль закон нигезендә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру һәм контроль нәтижеләре хакында үз эшчәнлегенә турында мәгълүматны халыкка житкерергә;

6.2.6. Россия Федерациясә законнарында каралган башка бурычларны үтәргә.

6.3. Совет муниципаль берәмлек сайтында, электрон почта адресларын күрсәтеп, үз эшчәнлегенә турында мәгълүмат урнаштыра, алар буенча мәгълүмат - сорау жибәрелергә һәм соратылган мәгълүмат, шулай ук Россия Федерациясенә жәмәгать контроле турындагы законнарында ачык файдалануны тәмин итү турындагы таләпләр алынырга мөмкин.

7. Жәмәгать контроле формалары

7.1. Жәмәгать контроле «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль законга каршы килми торган башка рәвешләрдә, шулай ук граждан жәмгыяте институтларының дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары белән жәмәгать фикер алышулары, жәмәгать (гавами) тыңлаулары һәм үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләрендә ижтимагый мониторинг, жәмәгать тикшерүе, жәмәгать (гавами) тыңлаулары рәвешләрендә гамәлгә ашырыла.

7.2. Жәмәгать контроле бер үк вакытта берничә формада гамәлгә ашырылырга мөмкин.

7.3. Әлеге бүлекнең 7.1 пунктында күрсәтелгән рәвешләрдә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру тәртибе «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль закон, башка федераль законнар белән билгеләнә.

8. Советның еллык доклады

8.1. Совет ел саен үткән чорда үзенең эшчәнлегенә турында доклад әзерли.

8.2. Доклад Арча муниципаль районы башлыгына жибәрелә, шулай ук муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында Интернет челтәрендә урнаштырыла.

9. Йомгаклау нигезләмәләре

9.1. Совет әгъзасы вәкаләтләрен туктату әлеге Нигезләмәдә, Совет Регламентында каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

9.2. Әлеге Нигезләмәгә үзгәрешләр Совет әгъзалары, Арча муниципаль районы башлыгы, район Советы депутатлары тәкъдиме буенча кертелергә мөмкин. Үзгәрешләр Арча муниципаль районы Советы карары белән раслана.

9.3. Совет үз эшчәнлеген муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы карары нигезендә туктата.

**Арча муниципаль районы Ижтимагый советы
СОСТАВЫ**

1. Идиятов Ринат Әлифханович - Арча шәһәр ветераннар советы (пензионерлар) рәисе - Совет рәисе;
2. Сәгъдиев Илдус Габдрахманович - хезмәт ветераны, Арча районының Мактаулы гражданы, “Бердәм Россия” партиясенең Арча жирле бүлекчәсенең жәмәгатьчелек кабул итү бүлмәсе житәкчесе, Совет рәисе урынбасары;
3. Васильева Лариса Николаевна - Арча муниципаль районы башкарма комитетының “Мәдәният идарәсе” МУ баш белгече, Совет секретаре.

Совет әгъзалары:

4. Хәкимуллин Фатих Хәмбәлович - Арчаның 5нче гимназиясе директоры;
5. Әшрәпов Мөбарәк Әшрәповович - хезмәт ветераны, РСФСРның атказанган юристы;
6. Камалетдинова Сания Сибгатулловна - хезмәт ветераны, Россия пенсионерлар берлегенең Татарстан Республикасы буенча Арча муниципаль районындагы жирле бүлекчәсе рәисе;
7. Габдрахманов Наил Газизович - районның Ветераннар (пенсионерлар) советы рәисе;
8. Гыйлажиев Раил Минсалихович (Раил хәзрәт) - Арча районы имам-мөхтәсибе;
9. Нигъмәтуллин Марат Идиятович - «Газ-сервис» ЖЧЖ директоры;
10. Насыйбуллин Ибраһим Рәхмәтуллович - «Татмедиа» ААҖ филиалы директоры - «Арча хәбәрчесе» газетасының баш мөхәррире;
11. Сәгъдетдинова Роза Хәмитовна - хезмәт ветераны, Татарстан Республикасының атказанган табибы;
12. Харисов Вакыйф Вәгыйзович - Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы мәгариф учреждениеләренең һөнәр берлекләре оешмалары советы рәисе;
13. Хафизов Таһир Нәкыйпович - Россия Федерациясе АПК хезмәткәрләре һөнәри берлегенең район комитеты әгъзасы.

Татарстан Республикасы
Арча муниципаль районы Ижтимагый советы турында
НИГЕЗЛӘМӘ

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Арча муниципаль районының Ижтимагый советы (алга таба - Совет) муниципаль берәмлектә жирле эһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итүгә киң жәмәгәтчелекне жәлеп итү һәм дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, дәүләт һәм муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләргә гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә күзәтүне гамәлгә ашыру максатында төзелгән даими эшләрүче коллегияль киңәшмә (консультатив) орган булып тора, шулай ук алар чыгара торган актларны һәм кабул ителә торган карарларны ижтимагый тикшерү, анализлау һәм ижтимагый бәяләү максатларында.

1.2. Совет ижтимагый башлангычларда булдырылган даими эшләрүче консультатив-киңәшмә орган булып тора.

1.3. Совет үз эшчәнлегендә Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарына, Арча муниципаль районы Уставына, муниципаль хокукый актларга, әлегә Нигезләмәгә таяна.

1.4. Совет үз эшен ачык булу һәм ачыклык, ихтыярлылык, бәйсезлек, законлылык принципларына таянып, коллегияль, ирекле, эшлекле фикер алышу һәм мәсьәләләргә хәл итү нигезендә төзи.

1.5. Совет район жәмәгәтчелеге вәкилләре, ижтимагый оешмалар, берләшмәләр, профсоюзлар, халыкның ижтимагый үзешчән эшчәнлегә органнары, шулай ук район составына керүче муниципаль берәмлекләр депутатлары белән хезмәттәшлектә эшли.

1.6. Совет тарафыннан эшләнә торган карарлар рекомендация характерында.

1.7. Совет составы Арча муниципаль районы Советы карары белән раслана.

1.8. Совет эшчәнлегә массакүләм мәгълүмат чараларында яктырту өчен ачык.

Совет эшчәнлеген мәгълүмати тәэмин итү һәм карала торган мәсьәләләргә жәмәгәтчелекнең киң даирәсенә керү, шулай ук Советның эш нәтижеләре өчен Арча муниципаль районының рәсми сайтында Арча муниципаль район төзелә һәм Совет битендә хуплана.

2. Советның төп функцияләре, максатлары һәм бурычлары

2.1. Советның максатлары:

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен гамәлгә ашыруны һәм яклауны тәмин итү;

- жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар карарлар кабул иткәндә гражданның, ижтимагый фикерен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның тәкъдимнәрен һәм тәкъдимнәрен исәпкә алуны тәмин итү;

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау максатларында федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә ижтимагый баяләү;

- Арча муниципаль районы территориясендә муниципаль учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган дәүләт (муниципаль) хезмәт күрсәтүләрен сыйфатына жәмәгать контролен көчәйтү, тиешле өлкәдә ачыклык, законлылык һәм профессиональлек принциптарын үстерү.

2.2. Советның төп бурычлары түбәндәгеләр:

- гражданлык хокук белемен булдыру һәм үстерү;

- гражданның дәүләт эшчәнлегенә ышанычы дәрәжәсен күтәрү, шулай ук дәүләтнең граждан жәмгыяте институтлары белән тыгыз хезмәттәшлеген тәмин итү;

- социаль конфликтларны кисәтүгә һәм хәл итүгә ярдәм итү;

- кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга юнәлдерелгән гражданның инициативаларын гамәлгә ашыру;

- жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә ачыклығын һәм ачыклығын тәмин итү;

- жәмгыятегә коррупция тәртибенә карата түземсезлек булдыру;

- федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, дәүләт һәм муниципаль оешмалар, башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә нәтижеләгән арттыру;

- Арча муниципаль районында ижтимагый үзидарә институтларын үстерүгә ярдәм итү;

- жирле үзидарә органнарының, ижтимагый һәм башка оешмаларның үзара хезмәттәшлеге өчен ачык мәгълүмати киңлек булдыруга ярдәм итү.

федераль башкарма хакимият органнары, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеген ижтимагый бәяләүдә ижтимагый берләшмәләрнең, хокук саклау, дини һәм башка оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен исәпкә алуга ярдәм итү;

- шәхеснең һәм жәмгыятьнең куркынычсызлыгын тәмин итү, граждан жәмгыятен оештыруның демократик принципларын яклау;

-федераль законнарда билгеләнгән очракларда актларга, актлар проектларына, хәл итү проектларына, документларга һәм башка материалларга карата киң ижтимагый әһәмияткә ия мәсьәләләр буенча муниципаль норматив-хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу;

- муниципаль берәмлектә бердәм сәясәт үткәрүдә һәм муниципаль хокукый актларны гамәлгә ашыруда районның жирле үзидарә органнарына ярдәм итү;

-жирле үзидарә органнарының район халкы, ижтимагый берләшмәләр, сәяси партияләр, эшмәкәрләр һәм товар житештерүчеләр берләшмәләре, районның социаль-икътисады үсеше бурычларын хәл итүдә коммерциягә карамаган оешмалар белән үзара хезмәттәшлеген тәмин итү;

- башкарма орган эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча жәмәгәтьчелекнең хәбәрдарлыгын арттыру;

- мэдәният, социаль хезмәт күрсәтү, сәламәтлекне һәм мәгарифне саклау өлкәсендәге оешмалар хезмәтләренең сыйфатына бәйсез бәя бирү.

2.3. Совет түбәндәге функцияләре үти:

- жирле үзидарә органнары, муниципаль оешмалар, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләре гамәлгә ашыручы башка органнар һәм оешмалар эшчәнлегенә жәмәгәть контролен гамәлгә ашыра;

-районны үстерү программалары проектларын, муниципаль хокукый актлар проектларын карый һәм жирле үзидарә органнарына тиешле тәкъдимнәр кертә;

-конференция, семинарлар, муниципаль берәмлекнең иң кискен проблемалары буенча киңәшмәләр оештыра һәм башка кызыксынган оешмалар белән берлектә үткәрә;

-кабул ителә торган карарларны нигезләү өчен законнарда билгеләнгән тәртиптә оешмалардан үз компетенциясе мәсьәләләре буенча мәгълүмат соратып ала;

- жирле үзидарә органнарының халык белән үзара хезмәттәшлеген тәмин итә;

-халыкның ижтимагый фикерен өйрәнә;

- жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарә органнары тарафыннан күрелә торган чаралар турында халыкка мәгълүмат бирә;

- район халкына үз эшчәнлеге турында хәбәр итә;

-Арча муниципаль районы халкына аларның Совет максатларына ирешүгә һәм бурычларын хәл итүгә юнәлдерелгән инициативаларын оештыру рәвешендә оештыруда практик ярдәм күрсәтә.

Совет, сыйфатны бэйсез баялүне гамәлгә ашырган очракта, үзене йөкләнгән бурычлар чикләрендә:

- сыйфатка бэйсез бая бирү үткәрелүче оешмаларның (учреждениеләрнең) исемлеген билгели;

- югарыда күрсәтелгән оешмалар (алга таба - оператор) тарафыннан хезмәтләр күрсәтү сыйфаты турында мәгълүматны жыюны, гомумиләштерүне һәм анализлауны гамәлгә ашыручы оешма өчен техник бирем эшләү өчен тәкъдимнәр формалаштыра, эшләр, хезмәтләр закупкалары турындагы документация проектларын, шулай ук оператор белән төзелә торган муниципаль контрактлар проектларын карауда катнаша;

- кирәк булганда оешмалар хезмәт күрсәтүләренең сыйфатын баяләү критерийларын билгели (федераль законнарда билгеләнгән гомуми критерийларга өстәмә рәвештә);

- ижтимагый фикерне ачыклау, гомумиләштерү һәм анализлау, социаль хезмәтләр күрсәтүче оешмаларның, шул исәптән социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар, һөнәри берлекләр һәм башка экспертлар тарафыннан төзелгән рейтингларын төзү эшен оештыра;

- оешмаларның сыйфатын бэйсез баяләү нәтижеләре һәм тиешле эшчәнлеген яхшырту турындагы тәкъдимнәрне башкарма органга жиберә.

2.4. Советның максатлары һәм бурычлары, аның эш нәтижеләренә карап, шулай ук Россия Федерациясендә икътисадый, социаль һәм сәяси вазгыятьне исәпкә алып, үзгәрергә һәм тулыланырга мөмкин.

3. Совет составы, составы һәм формалаштыру тәртибе

3.1. Совет составы халыкның, депутатларның төрле социаль төркемнәре гражданны, шулай ук ижтимагый оешмалар вәкилләре арасыннан, алар белән килештереп төзелә.

Советның Арча муниципаль районы территориясендә яшәүче сайлау хокукына ия һәм ирекле һәм түләүсез нигездә консультатив-мәгълүмати ярдәм күрсәтергә эзер булган Россия Федерациясе гражданы әгъза булырга мөмкин.

3.2. Совет әгъзасы Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дөүләт вазыйфаларын, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дөүләт хезмәте вазыйфаларын биләүче затлар һәм муниципаль вазыйфаларны һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләүче затлар, шулай ук "Россия Федерациясе Ижтимагый палатасы турында" 2005 елның 4 апрелендәге 32-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Россия Федерациясе Ижтимагый палатасы әгъзалары була алмый торган башка затлар була алмый.

3.3. Совет әгъзаларының гомуми саны - 12 кешедән ким түгел, 30 кешедән артык түгел. Совет составына ижтимагый башлангычларда эшләүче рәис, рәис урынбасары һәм Совет әгъзалары (киңәшчеләр) керә.

3.4. Совет әгъзалары үз эшчәнлекләрен шәхсән үзләре гамәлгә ашыралар һәм үз вәкаләтләрен башка затларга тапшыра алмыйлар.

Совет составына коммерциячел булмаган оешмалар, гомумроссия, төбәкара, төбәк һәм җирле ижтимагый берләшмәләрнең, спорт оешмаларының, территориаль ижтимагый үзидарәләрнең (алга таба - оешмалар) вәкилләре, федераль законда билгеләнгән тәртиптә теркәлгән һәм Арча муниципаль районы территориясендә кимендә 1 ел эшчәнлек алып баручы оешмалар, шулай ук Совет эшендә катнашырга теләк белдергән гражданныр керә.

3.5. Гражданныр, оешмалар һәм гражданныр берләшмәләре Арча муниципаль районы башлыгына үзләренең вәкаләтле вәкилен Совет составына кертү теләге турында гариза жибәрә.

Гаризага оешманың һәм гражданнык берләшмәләренең Советта эшләү өчен вәкаләтле вәкилен жибәрү турында тиешле даими эшләрчә җитәкче органы карарыннан өзөптә, оешманы теркәү турында таныклык күчөрмәсе, оешма уставының күчөрмәсе, оешманың вәкаләтле вәкиле паспортының резюме һәм күчөрмәсе кушып бирелә. Оешма документлары мөһер һәм оешма җитәкчесенең имзасы белән таныклана.

3.6. Совет, әгәр аның составына әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән Совет әгъзалары санының кимендә 2/3 өлеше кергән булса, формалашкан дип санала.

3.7. Совет составы муниципаль берәмлекнең вәкилләкче органы карары белән Арча муниципаль районы раслана һәм массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиеш.

3.8. Совет әгъзаларының вәкаләтләре чоры сайланганнан соң 5 ел тәшкил итә.

3.9. Совет әгъзаларының вәкаләтләре чоры тәмамланырга ике ай кала Арча муниципаль районы башлыгы Советның яңа составын формалаштыру процедурасын башлап жибәрә.

3.10. Совет әгъзасы вәкаләтләре түбәндәге очракларда туктатыла:

- Советның вәкаләтләре чоры тәмамлангач;
- Совет составыннан чыгу турында шәхси гариза бирү;
- 6 айдан артык нигезле сәбәпсез Совет эшендә катнашмау;
- сәләмәтлеге торышы буенча Совет эшендә катнашырга сәләтсез;
- судның гаепләү карары Советы әгъзасына карата чыгарылган закон көченә керүе;
- аны хокукый сәләтсез, хәбәрсез юкка чыккан дип тану яисә закон көченә кергән суд карары нигезендә вафат дип игълан итү;
- әлеге Нигезләмәнең 3.2 пунктында санап кителгән хәлләр барлыкка килгәндә.

Совет әгъзаларының вәкаләтләрен туктату Арча муниципаль районы Советы карары белән рәсмиләштерелә.

4. Совет эшен оештыру

4.1. Советның төп эш формасы булып уздырыла торган утырышлар тора.

4.2. Советның эш тәртибе әлеге Нигезләмә, шулай ук Совет утырышында расланган Регламент (алга таба - Совет Регламенты) белән билгеләнә.

4.3. Совет утырышлары кирәк саен үткәрелә, ләкин кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Беренче утырыш Совет составы расланганнан соң 30 көннән дә соңга калмыйча уздырыла.

4.4. Совет утырышының көн тәртибе Совет регламенты нигезендә төзелә.

4.5. Совет, әгәр утырышта Совет әгъзаларының кимендә 50%ы катнашса, көн тәртибе мәсьәләләре буенча карарлар кабул итәргә хокуклы.

4.6. Совет утырышларында дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, массакуләм мәгълүмат чаралары вәкилләре, депутатлар, шулай ук граждандар һәм оешмалар катнаша ала, утырышлар көн тәртибенә чыгарылган мәсьәләләргә караганда хокуклары, ирекләре һәм мәнфәгатьләре кагылган. Совет утырышында катнашу тәртибе Совет регламенты белән билгеләнә.

4.7. Совет карарлары ачык тавыш бирү, утырышта катнашучы Совет әгъзалары саныннан гади күпчелек тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

4.8. Совет карарлары беркетмә белән рәсмиләштерелә.

4.9. Совет карарлары бәяләмәләр, тәкъдимнәр һәм мөрәжәгатьләр рәвешендә кабул ителә һәм рекомендация характерында була.

4.10. Совет Арча муниципаль районы жирле үзидарә органнарының муниципаль норматив хокукый актлары проектларына экспертиза үткәргә хокуклы. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда актларга, актлар проектларына, карарларга, карарлар проектларына, документларга һәм башка материалларга карата ижтимагый экспертиза уздыру мәжбүри.

4.11. Экспертиза үткәрү өчен Совет түбәндәгеләргә хокуклы:

- экспертларны жәлеп итәргә;

- экспертизаны уздыру өчен кирәкле документлар һәм материаллар бирү турында районның жирле үзидарә органнарына запрослар жибәрәргә;

- Совет әгъзаларын районның экспертиза объекты булган муниципаль хокукый актлар проектларын әзерләүче жирле үзидарә органнары эшендә катнашу өчен жибәрәргә.

Муниципаль хокукый актлар проектларына экспертиза нәтижәләре буенча Совет бәяләмәләре Совет вәкилләре катнашында жирле үзидарәнен тиешле органнары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

5. Совет органнары

5.1. Совет әгъзалары үз составыннан Совет рәисен, рәис урынбасарын һәм Совет рәисеннән, рәис урынбасарыннан һәм Советның 3 әгъзасыннан торган Президиумын сайлыйлар. Президиум Советның даими эшләүче житәкче органы булып тора.

5.2. Совет эш юнәлешләре буенча йә Совет компетенциясенә керә торган аерым мәсьәләләрне хәл итү өчен комиссияләр һәм эш төркемнәре төзәргә хокуклы. Совет комиссияләре составына Совет әгъзалары керә. Советның эш төркемнәре составына Совет әгъзалары, ижтимагый берләшмәләр, коммерциягә карамаган башка оешмалар вәкилләре һәм Совет эшенә җәлеп ителгән башка граждандар керә.

5.3. Совет рәисе:

5.3.1. Совет һәм Совет Президиумы утырышларында рәислек итә;

5.3.2. Советны башка затлар, учреждениеләр, оешмалар, предприятиеләр белән үзара мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

5.3.3. Кызыксынучы затларга Совет кабул иткән карарлар турында хәбәр итә.

5.4. Совет Президиумы:

5.4.1. Совет эшенең еллык планнарын төзи;

5.4.2. Совет эшен оештыра һәм координацияли;

5.4.3. Совет утырышларын әзерләүне һәм уздыруны тәмин итә.

5.5. Совет Президиумы утырышы, әгәр анда Совет Президиумы әгъзаларының яртысыннан күбрәге катнашса, хокуклы дип санала.

5.6. Үз эшчәнлегә мәсьәләләре буенча Совет Президиум аша үз вәкаләтләре чикләрендә Арча муниципаль районы жирле үзидарә органнарыннан кирәкле мәгълүмати һәм аналитик материаллар соратып алырга хокуклы.

5.7. Ижтимагый совет эшчәнлеген техник һәм оештыру ягыннан тәмин итүне Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Советы аппараты тәмин итә.

6. Советның вәкаләтләре

6.1. Куелган бурычларны гамәлгә ашыру максатларында совет түбәндәгеләргә хокуклы:

6.1.1. “Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында” Федераль законда һәм башка федераль законнарда каралган рәвешләрдә жәмәгать контролен гамәлгә ашырырга;

6.1.2. жәмәгать контролен гамәлгә ашырганда үткәрелә торган чараларны инициаторлар, оештыручылар сыйфатында чыгыш ясарга, шулай ук уздырыла торган чараларда катнашырга;

6.1.3. Россия Федерациясе законнары нигезендә дәүләт хакимияте органнарыннан, жирле үзидарә органнарыннан, дәүләт һәм муниципаль оешмалардан, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнардан һәм оешмалардан жәмәгать контролен гамәлгә ашыру өчен кирәкле мәгълүматны, дәүләт серен тәшкил итүче белешмәләрдән тыш, персонал белешмәләр һәм федераль законнар белән керү чикләнгән мәгълүматны соратып алырга;

6.1.4. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган очракларда һәм тәртиптә дәүләт хакимиятенә тиешле органнарына, жирле үзидарә органнарына, дәүләт һәм муниципаль оешмаларга, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарга һәм оешмаларга йөрергә;

6.1.5. Жәмәгать контролен гамәлгә ашыру нәтижәләре буенча йомгаклау документын эзерләргә һәм аны дәүләт хакимияте органнарына, жирле үзидарә органнарына, дәүләт һәм муниципаль оешмаларга, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарга һәм оешмаларга һәм массакуләм мәгълүмат чараларына жибәрергә;

6.1.6. Кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен бозу фактлары ачыкланган очракта, ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның хокуклары һәм законлы мәнфәгатьләре ачыкланган очракта, жәмәгать контролен гамәлгә ашыру барышында алынган материалларны, Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, Россия Федерациясе Президенты каршындагы Бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә, бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, эшкуарлык хокукларын яклау, Россия Федерациясе субъектларында аз санлы төп халыклар хокуклары буенча һәм прокуратура органнарына жибәрергә;

6.1.7. федераль законнарда каралган очракларда ижтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның билгесез затларының хокукларын, хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга судка мөрәжәгать итәргә;

6.1.8 Арча муниципаль районы, учреждение, предприятие һәм оешма халкының инициативалары, шулай ук Арча муниципаль районында яшәүчеләрнең мәнфәгатьләренә кагылышлы муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышырга;

6.1.9 Арча муниципаль районының социаль-икътисады үсеш программаларын эшләүдә катнашырга;

6.1.10.Россия Федерациясе законнарында каралган башка хокуклардан файдаланырга.

6.2. Совет:

6.2.1. Россия Федерациясенә жәмәгать контроле турындагы законнарын үтәргә;

6.2.2. Дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә бәйле федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәргә;

6.2.3. дәүләт хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының, дәүләт һәм муниципаль оешмаларның, федераль законнар нигезендә аерым гавами вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башка органнарның һәм оешмаларның законлы эшчәнлегенә киртәләр булдырмау;

6.2.4. Жәмәгать контролен гамәлгә ашыру барышында алынган мәгълүматның конфиденциальлеген, әгәр аны тарату федераль законнар белән чикләнгән булса;

6.2.5. «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль закон нигезендә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру һәм контроль нәтижеләре хакында үз эшчәнлегенә турында мәгълүматны халыкка житкерергә;

6.2.6. Россия Федерациясе законнарында каралган башка бурычларны үтәргә.

6.3. Совет муниципаль берәмлек сайтында, электрон почта адресларын күрсәтеп, үз эшчәнлегенә турында мәгълүмат урнаштыра, алар буенча мәгълүмат - сорау жиһәреләргә һәм соратылган мәгълүмат, шулай ук Россия Федерациясенә жәмәгать контроле турындагы законнарында ачык файдалануны тәмин итү турындагы таләпләр алынырга мөмкин.

7. Жәмәгать контроле формалары

7.1. Жәмәгать контроле «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль законга каршы килми торган башка рәвешләрдә, шулай ук граждандан жәмгыять институтларының дәүләт органнары һәм жиһирле үзидарә органнары белән жәмәгать фикер алышулары, жәмәгать (гавами) тыңлаулары һәм үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләрендә ижтимагый мониторинг, жәмәгать тикшерүе, жәмәгать (гавами) тыңлаулары рәвешләрендә гамәлгә ашырыла.

7.2. Жәмәгать контроле бер үк вакытта берничә формада гамәлгә ашырылырга мөмкин.

7.3. Әлеге бүлекнең 7.1 пунктында күрсәтелгән рәвешләрдә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру тәртибе «Россия Федерациясендә жәмәгать контроле нигезләре турында» Федераль закон, башка федераль законнар белән билгеләнә.

8. Советның еллык доклады

8.1. Совет ел саен үткән чорда үзенең эшчәнлегенә турында доклад әзерли.

8.2. Доклад Арча муниципаль районы башлыгына жиһәрелә, шулай ук муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында Интернет челтәрендә урнаштырыла.

9. Йомгаклау нигезләмәләре

9.1. Совет әгъзасы вәкаләтләрен туктату әлеге Нигезләмәдә, Совет Регламентында каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

9.2. Әлеге Нигезләмәгә үзгәрешләр Совет әгъзалары, Арча муниципаль районы башлыгы, район Советы депутатлары тәкъдиме буенча кертеләргә мөмкин. Үзгәрешләр Арча муниципаль районы Советы карары белән раслана.

9.3. Совет үз эшчәнлеген муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы карары нигезендә туктата.

**Арча муниципаль районы Иҗтимагый советы
СОСТАВЫ**

1. Һидиятов
Ринат Әлифханович - Арча шәһәр ветераннар советы (пензионерлар)
рәисе - Совет рәисе;
2. Сәгъдиев
Илдус
Габдрахманович - хезмәт ветераны, Арча районының Мактаулы
гражданы, “Бердәм Россия” партиясенә Арча
жирле бүлекчәсенә жәмәгатьчелек кабул итү
бүлмәсе җитәкчесе, Совет рәисе урынбасары;
3. Васильева
Лариса Николаевна - Арча муниципаль районы башкарма
комитетының “Мәдәният идарәсе” МУ баш
белгече, Совет секретаре.

Совет әгъзалары:

4. Хәкимуллин
Фатих Хәмбәлович - Арчаның 5нче гимназиясе директоры;
5. Әшрәпов
Мөбарәк Әшрәповович - хезмәт ветераны, РСФСРның атказанган
юристы;
6. Камалетдинова
Сания Сибгатулловна - хезмәт ветераны, Россия пенсионерлар
берлегенә Татарстан Республикасы буенча Арча
муниципаль районындагы жирле бүлекчәсе рәисе;
7. Габдрахманов
Наил Газизович - районның Ветераннар (пензионерлар) советы
рәисе;
8. Гыйлаҗиев
Раил Минсалихович
(Раил хәзрәт) - Арча районы имам-мөхтәсибе;
9. Нигъмәтуллин
Марат Һидиятович - «Газ-сервис» ЖЧЖ директоры;
10. Насыйбуллин
Исрафил
Рәхмәтуллович - «Татмедиа» ААЖ филиалы директоры - «Арча
хәбәрчәсе» газетасының баш мөхәррире;
11. Сәгъдетдинова
Роза Хәмитовна - хезмәт ветераны, Татарстан Республикасының
атказанган табибы;
12. Харисов
Вакыйф Вәгыйзович - Татарстан Республикасы Арча муниципаль
районы мәгариф учреждениеләренә һөнәр
берлекләре оешмалары советы рәисе;
13. Хафизов
Таһир Нәкыйпович - Россия Федерациясе АПК хезмәткәрләре һөнәри
берлегенә район комитеты әгъзасы.